

ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ ЗБОГ НЕОСНОВАНЕ ОСУДЕ

Накнада нематеријалне штете досуђује се ради отклањања само оних штетних последица неосноване осуде, насталих мимо кривичних санкција које су према осуђеном лицу основано примењене.

Из образложења:

„Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је 25.12.2003. године лишен слободе, када му је решењем истражног судије Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине Ки V 2/03 од 25.12.2003. године одређен притвор, применом члана 142. став 1. тачка 1. ЗКП-а, због сумње да је извршио кривично дело из члана 144. ОКЗ-а. Пресудом Оркужног суда у Београду, Већа за ратне злочине КВ 4/06 од 12.03.2009. године, тужилац као до тада неосуђивано лице, оглашен је кривим за извршење кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СРЈ, у вези са чланом 22 КЗ СРЈ и осуђен на казну затвора у трајању од 20 година. Решењем Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине КЖ1 По2 2/14 од 12.02.2015. године, према тужиоцу је прекинуто извршење казне затвора и одређена је мера забране напуштања боравишта најдуже до три месеца. Пресудом Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине Кж1 По2 2/14 од 14.11.2017. године, преиначена је означена пресуда првостепена пресуда, тако да је тужилац оглашен кривим за извршење кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144. у вези са чланом 22. КЗ СРЈ, те осуђен на казну затвора у трајању од пет година, у коју му се урачунава време проведено у притвору од 25.12.2003. године, па надаље, као и време проведено на издржавању казне затвора. Према образложењу наведене одлуке, преиначена је одлука о кривици, тако што је радња стрељања ратних заробљеника изостављена из чињеничног описа изреке, док је ударање ратних затвореника у шпалиру третирано као нечовечно поступање, што и даље представља обележје кривичног дела за које је осуђен првостепеном пресудом. Тужилац је у притвору и на издржавању казне затвора био у периоду од 25.12.2003. године до 12.02.2015. године, односно 11 година и 45 дана, па имајући у виду да му је изречена казна од 5 година затвора, провео је шест година и 49 дана, односно 2239 дана дуже од казне затвора која му је изречена. Тужилац је рођен 1967. године, није осуђиван за друга кривична дела, у време лишења слободе био је ожењен а његов син је имао десет година.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање, првостепени суд је у складу са релевантним одредбама Законика о кривичном поступку које предвиђају да лицу коме је усвајањем захтева за заштиту законитости изречена блажа казна лишења слободе од оне коју је издржао, припада право на накнаду штете, досудио тужиоцу износ од 15.000.000,00 динара, а чију висину је одредио водећи рачуна о природи и тежини кривичног дела које је тужиоцу стављено на терет, дужину времена проведеног у притвору односно затвору, што неминовно оставља траг у виду душевне патње услед изолованости и ограничене слободе кретања, услове боравка у затвору, као и чињеницу да тужилац никада није био осуђиван.

Прихватајући у потпуности утврђено чињенично стање, другостепени суд налази да је утврђена одговорност тужене за штету нанету тужиоцу оправдана, али да су одредбе члана 200. ЗОО погрешно примењене, па је висина утврђене нематеријалне штете превисоко одређена. Имајући у виду битну чињеницу да је је тужилац у поступку након подношења захтева за заштиту законитости осуђен на казну затвора, али у краћем трајању, правилна примена цитиране законске одредбе упућује да би износ од 9.000.000,00 динара била правична новчана накнада и приближна материјална

сатисфакција за нематеријалну штету коју је тужилац трпео и трпи због неоснованог лишења слободе.

Врховни касациони суд налази да је другостепени суд правилно применио материјално право, закључујући да душевни болови због неоснованог лишења слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног, које су проистекле из лишења слободе само у оном делу у ком је оно било неосновано. Приликом одмеравања правичне накнаде у обзир се узимају све околности које су утицале на природу, тежину и трајање психичких болова. У том смислу, чињеница да је тужилац у поновљеном кривичном поступку осуђен на безусловну казну затвора у трајању од пет година, упућује суд на закључак да би и таква казна сама по себи довела до значајних последица по његову личност, по част и углед који ужива у друштву и однос средине у којој живи према њему после осуде, те да би и при редовном току ствари при издржавању казне на коју је осуђен, тужилац трпео значајне психичке болове услед суочавања са затворским условима и изолованости. Накнада нематеријалне штете која је предмет овог поступка, досуђује се ради отклањања само оних штетних последица по личност тужиоца насталих мимо редовног ретрибутивног дејства кривичних санкција које су према њему основано примењене. Правилном применом члана 200. Закона о облигационим односима, другостепени суд је приликом доношења одлуке о висини новчане компензације на адекватан начин ценио битну чињеницу да је у поновљеном кривичном поступку тужилац осуђен на дугогодишњу безусловну казну затвора, те му је досудио износ који представља одговарајућу материјалну сатисфакцију за штету коју је трпео због неоснованог лишења слободе. Супротно наводима ревизије, досуђивање накнаде у већем износу, било би у смислу члана 200. став 1. Закона о облигационим односима, противно циљу коме служи та накнада.“

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 844/2021 од 21.4.2021. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 7.12.2021. године)